

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 8 fl. 50 cr., 8 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 8 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 8 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrația tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47

Corespondențele sunt a se adresa la:

Redacția „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.

Epistole nefrancate se refuză. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUMILE

Pentru odată 7 or., — de două ori 12 or., — de trei ori 15 or. rândul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru de căre publicare.

Deputația bisericei greco-orientale române la Maiestatea Sa.

Din incidentul sosirei Maiestății Sale prea grațiosului nostru împărat și rege la Arad spre a asista la manevrele de acolo, biserică noastră sub conducerea Escoala Sale Domnului Arhiepiscop și metropolit Miron Romanul prin o deputație și-a depus la picioarele monarchului omagiile de loialitate.

La această ocasiune Escoala Sale Domnului Arhiepiscop și metropolit Miron Romanul a rostit următoarele:

*Maiestatea Voastră cesarească și apostolică-regescă!
Preagățioase Doamne!*

În numele bisericii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania venim în supunere omagială a Vă salută pre Maiestatea Voastră, regele nostru încoronat, patronul nostru părintesc îngrijitoru, — a Vă salută în acest ținut locuit compact de credincioșii nostri.

Ereditatea cea mai prețioasă ce ni-a remas dela stră bunii nostri: credința și alipirea către tronul strălucit al Maiestăței Voastre, câștigă la aceasta ocasiune în peptul preoțimii și al credincioșilor nostri un nutriment nou din acea constatare: că deși Maiestatea Voastră de astădată Vă îndreptăți preanalta atenție mai cu seamă asupra bravei armate, carea impune pretutindeni respect; totuși grățile acestei cercetări părintesce inundă cu rădele sale fericioare și vetele armatei, totalitatea locuitorilor din acest ținut și împreguișime.

Fie pentru totdeauna binecuvântată și glorioasă stăpânirea Maiestății Voastre! Înțeleaptă îngrijire părintească, ce o purtați, verse puteri spirituali și materiali în popoarele credințioase ale patriei noastre, ca acestea sub scutul constituției și al legilor să se poată desvolta, și prin puterea culturii și a bunei stări comune să poată lucra totdeauna în unire pentru prosperarea scumpei noastre patrie.

Si când noi pentru a manifesta de nou simțemenele sincere ale bisericei greco-orientale române din patria: nestrămutata iubire, credință și devotiiune către augusta persoană și înaltul tron al Maiestăței Voastre, ne luăm voia a ne prezenta înaintea feței Maiestăței Voastre preagățioase, rugând rugă̄m pre atotputernicul Dumnezeu, ca pre Maiestatea Voastră spre fericirea patriei și a bisericei

noastre naționali să Vă țină la mulți ani în cea mai bună sănătate!

Se trăiască Maiestatea Sa!

Maiestatea Sa preagățosul nostru împărat și rege s'a îndurat a respunde următoarele:

Vă primesc grațios omagiile și asigurările de fideliitate, pentru că nu me îndoiesc, că dvoastră veți conduce consolidarea tot mai tare a bisericii dvoastre numai în aşa direcție, care va aservi binele tronului și al patriei și interesele credincioșilor dvoastre. Fiți convinși, că nisuindu-vă spre aceasta, puteți conta totdeauna la grăția și scutul meu.

Uniformitatea în biserică.

III.

Dela sublim până la ridiculositate de mulți este numai un pas. Aceasta se vede foarte pronunțată în biserică cu privire la ornamente, în biserică mai ales pe acolo, unde a străbătut puțină cultură, și unde și puțina cultură ce a putut străbate s'a aplicat de tot greșit.

Privind la icoanele din multe biserici vrând nevrând să se reimproaspătă istoria bisericească de pe timpul când era lupta pentru icoane, și omului și se face milă vădend că din amara luptă de odioasă a răsărit un special cult al icoanelor de astăzi, icoane ca produse ale fantasiei neregulate.

Suntem săliți a reflecta la această impregiurare, căci este mare rău acesta în biserică, și numai cine nu vrea să vadă, acela nu simte că de tare am decădut pe calea apucătă.

Academia de pictură pentru bisericele noastre românesc fără osebire de confesiune este cea dela Nicula lângă Gherla. Pentru mărginime mai suntici coelea pictori clandestini, cari impodobesc bisericele cu icoane.

Cele dela Nicola sunt bine cunoscute în toată țeară, și noi credem că mai bine le vom caracteriza dacă nu vom dice nimică despre ele. Atât fantasia, în care s'a conceput fața cinstitelor icoane, cât și șicură în esecutare dău eclatantă dovadă despre gradul de dezvoltare, la care a ajuns artele prin Gherla și giur.

Te doare inima vădend Sfinți chiori, cu gura strâmbă, sau picioare încârligate. Asemenea picturi nu sunt în stare să înțeleagă omul spre ceriu, mai puțin vor contribui ele la potențarea evlaviei în om. Despre cele cu 6 degete la mâni și picioare, ochii în frunte și alte specii vom tăcea, căci ele

vorbesc pentru sine. Si dacă am făcut amintire de ele, am făcut spre a dovedi că poporul nostru primește cultura de unde î se dă, și încă o primește cu multă fidelitate. Originalul acestor icoane se află în cartea „Alecsandria“, cea mai cunoscută de popor, și cea mai iubită de junime, a cărei fantasie lucră cu mare vivacitate.

Când va ajunge scoala a se validată pretutindenea, și poporul nostru va ajunge și să se amintă despre sine și despre lucrurile din natură, atunci nu vom mai vedea asemenea ornamente prin biserică nici pe sfântul George cu sulita în gura serpilor — specie de șerpe propriu numai fantasiei pictorilor dela Nicula.

Cu delăturarea acestui neajuns se vor ocupa cei chemați. Noi nu suntem nici chemați nici competenți, pentru aceia credem că ne-am înălțat deatoria de publicist arătând răul în toată golătatea sa. Si cei chemați se vor ocupa cu delăturarea răului cu atât mai vîrstos, cu cât lucru are și parte a două, care și ea cumplit lovesc în uniformitatea bisericei noastre. Creștinii nostri în evlavie lor cumpără icoane de prin terguri și le dă bisericei. El însă cumpără tot icoane strene bisericei noastre. Aceasta mai ales pre lângă orașele ungurești. Întrând în biserică ornată cu astfel de icoane, te simți strein în ea, și nu mai recunoști că ești în biserică ortodoxă.

Recunoasem că este greu de tot greu și periculos a curma radical asemenea inconveniente introduse în biserică noastră. Este vorba de simțul religios al poporului, rîvnă lui de a înfrumuseța casa Domnului, și tragerea de inimă către biserică. Această bună însușire a inimii românilor a se desconsidera ar fi păcat, a se înneca în peptul lui ar fi periculos pentru biserică. Rămâne deci scoala, care trebuie să vină în ajutorul bisericei, și la noi cu atât mai vîrstos cu cât scoala este până acumă în mâinile bisericei.

Suntem greu apăsați de soarte. Streini în patria noastră trebuie să cucem terenul pas de pas tot cu luptă amără, așa că mulți dintre noi încep a despera de o soartă mai bună.

Noi între noi încă stăm rău. Blestêmul vechiul — desbinarea și ura între noi — planează asupra noastră și nu este speranță că vom scăpa de el. Cel puțin croitura de adi a lucrurilor nu ne dă prospete. În biserică — sănt cuvenit și mult se abuzează cu el — în biserică de uniformitate nici vorbă. Dumnezeu a păstrat intactă inima poporului nostru, și el cu toate greutățile până acumă a tinut mult la biserică. Dicem, a tinut căci în tim-

FOITA.

Suveniri și impresiuni dela Asociație.

(Urmare.)

Duminică în revărsatul dînorilor comitetul de primire era deja pe drumul către gară. Zurnițul echipajelor și tropotele cailor deștepta publicul din strada cea mare din somn. Era vorba de primirea oaspeților din Sibiu, cari au plecat cu trenul de Sâmbăta noaptea. Se aștepta să se întâlnească contingentul cel mare de oaspeți din părțile resâritene.

Au sosit cu trenul de duminică dimineață dd.: Br. Urs colon., Ioan Hania directorul seminariului Andreian, P. Cosma avocat, Vis. Roman director de bancă, Eug. Brote cassariul Asociației, Gr. Mateiu comerciant s. a., din Sibiu; Sim. Demian adv., N. Ciurcu librărie, din Brașov; Dr. Todea cu soci din Câmpeni; Acsent Severu eroul nostru popular, Negruț red. din Gherla și Negruț can. din Blaș, ear din spate Deva au sosit în trăsuri particolare inteligenții nostri din Deva și din părțile Hațegului pp. Papiu, Rațiu, pret. Borhă, adv. Hoțzu, Secula s. a. Este cu greu a ținea o evidentă exactă despre numărul cel imposant de oaspeți ce au sosit în această zi dimineață. Mai târziu număr-

rul oaspeților s'a sporit cu contingentul cel mare de participanți dimprejurul Orăștiei, cari au dovedit un viu interes pentru adunarea generală a Asociației.

Oaspeții s'a imprășiat pe timp puțin pe la cortele, pentru a se pregăti de adunare. Dîna de Duminică — 17 August era destinată conform programului pentru prima ședință — și pentru concert.

După vechiul obiceiul — *omne initium ab Jove* — activitatea adunării trebuia să se înceapă cu serviciul divin.

Pe străzile Orăștiei un public numeros curat românesc mergea în grupe variate către biserică gr. or. română, care în lipsa de alt loc acomodat a fost destinată pentru ținerea ședințelor.

Biserica era prea îngustă pentru a cuprinde atâtă lume de om, scaunele prea puține, pentru a distinge pe oaspeții streini, cari veniseră să asculte serviciul dînesc. O deosebită bucurie susținească simțeam văzându-me în acest local sănă și ascultând cântările noastre rituale.

Era corul, care cu începerea liturgiei riposta în tonuri armonice din înălțimea podului glasul preoților din altariu. Ochii publicului streini erau mereu pironiți asupra corului.

Corurile la noi abia în anii din urmă au început să colete să înlocuească cântarea noastră tradițională-bisericească (psaltilchia) și de aceea nu ne

vom mira, dacă modestul cor din Orăștie atragea atenționeasă asupra sa. În inima fiecăruia se născ dorul de a vedea pretutindenea desvoltându-se corurile în biserică și a deprinde gustul publicului evlavios cu adeverata frumusețe a cântărilor.

După finirea serviciului dînesc, la care a pontificat veteranul protopopesc P. Nicolau Popoviciu cu asistența parochului Ioan Butean din Binținți se făcuse pregătirile necesare pentru deschiderea ședinței. La moment se improvisează mesele, se aduseră scaunele și doi hamali improvisați sosiră cu actele și protocoalele comitetului Asociației. Lângă strana stângă se așează o masă pentru diaristi. Diaristul este astăzi indispensabil și tot odată cel mai bine văzut oaspeții și care adunare. Lucru firesc, pentru că astăzi, în epoca constituuiilor, toate se fac *coram publico* și diaristul este cel mai chemat interpret al publicului.

Presidentul dl Bologa dimpreună cu comitetul Asociației ocupă locurile lângă masa verde, diaristul masa ce li s'a destinat, la dreapta și la stânga, în apropiere de birou se înșiră o cunună frumoasă de doamne și domișoare în nisice toalete ce rivalizau în eleganță și gust, ear spațiul celalalt era cuprins de un public foarte numeros de diverse categorii.

Privirile tuturor sunt îndreptate asupra presidențului. Din ochii și din fisiognomia secesului frumos-

pul din urmă ni s'a dat ocazie să vedem că răul străbate și la inima poporului nostru, și el dă în drept.

In asemenea impregiurări fie-care credincios al bisericii noastre trebuie să fie îngrijit de soartea bisericei și fie-care în cercul seu de competență să facă ce poate pentru curmarea reului.

Vom continua cu uniformitatea în biserică și vom reflecta la unele lucruri de curând întâmpinate în biserică noastră, lucruri care după părerile noastre nu se mai potrivesc în cadrul bisericei orientale, și între fatalele impregiurări de aici nu servesc spre zidirea bisericei.

Prospete politice.

În vîntul festivităților sășesci din Sibiu și a celor române din Orăștie a străbatut un glas disarmonic. O sentinelă germană rătăcită a dat earashi nu sciu a cătea oară un nou tipet de alarmă. E vorba de denunțarea răutăcioasă a organului „N. fr. Presse” din Viena, despre care am luat notiță pe scurt într-unul din numerii nostri trecuți.

Cine a observat cu atenție și pătrundere espectorăriile sistematice ale acestui organ pseudo-german, — mai ales dela schimbarea radicală în persoana comitelui sășesc acela să putut convinge, că accentuarea necurmată a pericolului închipuit ce ar amenința pe Sași și prin Sași și pe Maghiari din partea invașiei române din orient, are tendență ascunsă de a îndupla pe maghiari la un compromis de pace cu Sași — se înțelege în socoteala Românilor. E veche această metehnă și aceea ce ne surprinde este faptul, că contrarii nostri tot mereu se folosesc de acest mijloc machiavelistic de căte ori e vorba de a iniția un compromis. Nu dicem că această metodă de a împăca două elemente învăzibile pe socoteala unui al treilea factor nemultatimit, stă în oare-care legătură cu factorii ce decid politica săsească. Sașii său putut convinge din tristele experiențe din ultimii ani, că o asemenea împăcare nu oferă nici o garanție solidă și durabilă. În deosebi Sasii au putut să vadă chiar din modul cum a tratat ministrul unguresc universitatea săsească îndată după schimbarea în personalul comitelui sășesc, ce puțină incredere trebuie să aibă în asemenea încercări de împăcare.

Cu toate acestea noi am arătat într-un articol anterior (Alianțele pasivistilor), că Sasii ca nisice oameni practici, trecuți prin o scoală politică seculară, stau mai aproape de Maghiari decât noi români. Ei și-au redus postulatele lor naționale la un minim acceptabil și nu le lipsesc decât ocazia binevenită de a intra în negocieri serioase pe baza pregătită de la. Punctele de controverse nu sunt multe și grele precum ni se pare, prin urmare o schimbare în sistemă ministerială unguresc ușor le va aduce compromisul dorit, mai ales după ce Sasii dela înțeputul erei dualistice au stat consecuenți pe baza cea nouă politică. — Am ășis atunci că elementul sășesc se va feri de a-și îngreuna programul politic cu postulatele române statorite în conferința din Sibiu și a se angaja solidari cu programul român.

Programa română așa cum e formulată astăzi n'are sănătate de a se realiza, căci vreme vor fi Maghiari la cărmă. Nici una dintre partidele maghiare nu o va primi de baza unei discuții serioase —

prin urmare matadorii nostri trebuie să aștepte multă vreme până ce se va conforma sistema cu programă.

O sistemă a la Schmerling cu greu va mai reveni în aceste teri după cum s'au croit lucrurile de vre-o două decenii începătoare.

Diferitele individualități naționale către se află în luptă cu Maghiarii au început să țină samă de impregiurările fapte reale, au redus precătă creșădut posibil pretensiunile lor pentru a încăpea în nouă ordine de lucruri. Sasii, cum am ășis deja, au făcut înțeputul prin acea, că nu mai reclamă intregitatea teritorială și politică a Sachsenlandului, Serbia au încetat de mult cu reclamarea voivodinei sârbești, ba în timpul din urmă bărbații naționali cei mai pronunciați au dat cărma în mâinile altor bărbații mai moderati pentru a nu îngreuna o eventuală împăcare cu Maghiarii.

Aceste fapte petrecute sub ochii nostri au penetrat cine vrea să priceapă o însemnatate serioasă și mi-ar plăcea să me însel dar eu cred, că la urmă noi Români în mania de a căstiga totul vom rămâne isolati și păcăliți. Sub aceste puncte de vedere vocea dela „N. fr. Presse,” deși nu se afirmă a fi identică cu părerile matadorilor săsi, are un fond real, numai că ea se prezintă în forma denunțătorică cunoscută.

În asemenea impregiurări reul cel mai mare pentru noi este, că nu avem un partid transigent. Elementele noastre estimează au copleșit pe cele moderate și în momentul binevenit vor lipsi compasciscentii. Cu elementele pasiviste — despre aceasta pot fi încredințări matadorii nostri politici — nu va sta nimenea de vorbă și o nouă ordine de lucruri ne va lăsa — unde suntem: în brațele inertiei passive.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman.”

Făgăraș, 18 August 1884. v. Onorate Domnule Redactor! Comitetul central al „Reuniunei învățătorilor gr. or. români din districtul Făgărașului” în ședința lui din 18 August a. c. st. v. a fost surprins cu o plăcută încunoscințare.

Societatea diletanților români din Făgăraș cu titlul „Progresul” înființată încă din anul trecut sub direcțunea vîrbindului bărbat Ioan Roman advocal în Făgăraș a decis la propunerea comitetului ei, că cu ocazia unei adunări generale a reuniunii învățători, care se va ține în dîlele dela 25—30 August a. c. să dea „reprăzentări teatrale” împreună cu „petrecere de joc” ai cărei venit să fie în favoarea „fondului” reuniunii învățători.

Aceasta societate compusă din tinerimea inteligență de ambe secse de aici, a mai pășit până acum de trei ori pe scenă execuțând diferite piese teatrale nu tocmai usoare, și totdeauna reușita a fost satisfăcătoare și venitul, care până acum a fost în favorul reuniunilor de femei, — imbucurători.

Societatea, înmulțită și întărită în puteri prin intrarea de membri noi, pășește acum a patra oară pe scenă, vrând a executa piesele: „Rămășagul” proverb în un act cu cântece și „Cinel — Cinel” vodevil în un act cu cântece, ambe de Vasile Alișandri, cari piese de astă dată vor fi reprezentate cu venitul pentru reuniunea învățătoareacă.

Nu me îndoiesc, că și de astă dată reușita va fi bună și cred, și venitul imbucurătoriu.

puteai că o satisfacție, care numai prin cuvintele rostite de presidiu și-a aflat explicația sa. Doamnele noastre se păreau că presimțesc că adunarea generală din acest an se va ocupa aproape exclusiv de grava cestiune a educației secșului femeesc.

Tăcerea cea adâncă deodată se întrebuferă prin rostul cel grav și burocratic al președintelui, care începe discursul de deschidere. Publicul ascultă cu multă atenție la simpaticele și instructivele cuvinte preșidiale, și când dl președinte pronunță pasajul despre intențione serioasă a comitetului de a-și îndrepta activitatea spre educația secșului nostru frumos, — dnele noastre care erau de față cu greu și putuă ascunde un simț din viuă satisfacție și bucurie vădând că bărbații ce stau în fruntea Asociației sunt insufleți de ideea salutară de a da viitoarei generații mame bune cultivate și iușezate cu conștiința de naționalitate desvoltată cum se cuvine și după cum cer esigențele vieții noastre românesc. — Mi ar părea rău, dacă aceste intenții spontane purces din adevărată cunoascere a unei necesități simțite ar fi o interpretare falsă la secșul nostru și anume, dacă unele din doamnele noastre dela Asociație ar privi în aceste evoluții pregătirea unei epoci, în care femeia să ajungă superioară bărbaților în viață socială.

Sfîrșind președintul cuvântul de deschidere, publicul îl îngrămadă în aplaște. Apoi se aleseră

reușita bună, căci frumoasa coroană de diletanți compusă din doamnele: Areti Popescu, Rea-Silvia Cip, Lucreția Negrea, Elvira Făgărașan, Aurelia Pop și Rosalia Ghimbăsan și d-nii: Augustin Cepes, Stefan Necșa, Aleșandru Cepes, Nicolae Ludu, Ioan Dejenariu, Cornelie Pop, Ovid Făgărașan etc., imi dă speranță la aceasta; ear venit imbucurătoriu, căci aceasta reprezentări se întâmplă într-o din dîlele adunării generale a învățătorilor și anume în 28 August a. c. st. v., când e tergul de țeară al Făgărașului.

Învățătorilor, preotilor și altor bărbați inteligenți din jurul Făgărașului li se dă acum ocazie, ca deodată cu participarea la ședințele adunării generale să se delecteze și cu teatru român și totdeodată să-și petreacă în societate. Nu vor uita însă a contribui fie-care cu dinariul sau pentru îmbunătățirea fondului reuniunii învățători, care e la începutul seu, prin însinuarea de membri fundatori și ajutători ai acestei reuniuni și prin alte oferte marinimoase, cari primite să vor cuya publice.

Ca această impregiurare favorabilă pentru reuniunea noastră învățătoarească să strabătă și la publicul cetitoriu din afară, ve rog On. Domnule redactor să dați loc acestor șire în coloanele diariului Dvoastră.

La însărcinarea comit. reu. învățători Nicolau Aron, secretariu.

Raportul

comitetului Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, despre activitatea sa în timpul dela adunarea generală din Deș, adecă dela 1 Septembrie 1882 până la 31 Decembrie n. 1883. (Incheiere).

Preparativele necesare au înaintat însă astfel încât execuțarea nu va mai suferi multă amănare. Comitetul a făcut toți pașii necesari atât la comunitatea orașului Sibiu, cât și la In. ministerii de justiție și de finanțe, ca proprietari ai locului liber învecinat cu casa asociației, cu scop de a dobândi concesiunea pentru depărtarea zidului orașului și ridicăturii de pămînt, cari ar acoperi încătră un front al edificiului scolar. N'a fost norocos însă a obișină favorul cerut. Această impregiurare de o importanță foarte secundară însă nu l-a împedecat a lucra cu perseveranță la realizarea ideei. În conțelegerile cu un architect de bun renume din Sibiu, a stabilit un plan de edificiu și un preliminar de spese pentru zidire, cari amândouă se pun pe masa adunării %. pentru mai deplină informare a membrilor adunați. Consultând acest plan, credem că fie-care se va convinge despre simplitatea, dar în același timp și despre soliditatea, gustul și practicitatea edificiului proiectat, astfel că nu ne îndoim, că vom primi pentru el aprobarea on. adunării generale. Adevărat este că prețul edificiului întrece suma de 30,000 pușă spre acest scop la dispoziție comitetului prin adunarea generală din Brașov, însă de oare ce prin impregiurarea că s'a creut mai cu scop a se organiza institutul pentru 8 clase, nu cum era la început în vedere cu 4 clase, credem justificată cererea comitetului ca onoarea adunare generală să i mai pună la dispoziție încă suma de 10,000 fl. pentru scopul edificării.

În legătură cu aceste și în conformitate cu concluzia respectivă al ad. gen. trecute se prezintă alăturat la acest raport %. planul de învățămînt pentru scoala superioară de fete, și %. un proiect de statut pentru organizarea și instituirea scoalei desaminante. Aflând toți acești pași ai comitetului DVoastră aprobarea adunării generale, edificiul se va da în întreprindere prin licitație publică, ca zidirea să se poată începe încă în toamna anului curent. Si astfel nu va mai fi departe diua de bucurie generală pentru toți Români, când ei vor asista la festivitatea deschiderii scoalei superioare de fete cu internat a asociației, care este totodată primul institut românesc de acest fel în întreaga monarchie Austro-Ungară.

II

Trecând la afacerile cari privesc cassa observăm, că scontrările făcute au arătat că toate sunt în proprietate administrării averii Asociației în deplină ordine. A constatat însă comisiunea de scontrare și de revisiunea raționărilor împreună cu comitetul, că după modul de contabilitate usitat până acum ar fi îngreoiată evidența mai cu seamă cu privire la taxele de membri. Pentru aceea comitetul a aflat de bine a pune la cale un plan pentru o nouă întocmire a contabilității cu începere dela 1 Ianuarie 1885, și un regulament pentru incassarea și ținerea în evidență a taxelor pe viitor, cest din urmă se alătură %. la acest raport. Pentru execuțarea acestor nouă dispoziții, comitetul a constatat trebuința unui cancelist stabil în cancelaria Asociației, pen-

